

Geacht NPO bestuur,

De NPO heeft zich eenzijdig de bevoegdheid toegeëigend om aanvullende eisen te stellen wat betreft het uitzenden van *Ongehoord Nieuws* door omroep Ongehoord Nederland (ON!). Deze aanvullende eisen krijgen op twee manieren vorm. Ten eerste door de verplichting om iedere twee maanden een rapportage in te dienen. Deze rapportages zijn volgens de NPO bedoeld om na te gaan of de aanbevelingen van de NPO Ombudsman naar haar goeddunken worden opgevolgd.

Ten tweede heeft de NPO middels een schrijven van 9 mei 2023 (extra) voorwaarden en voorschriften verbonden aan de opname van *Ongehoord Nieuws* in het plaatsingsbesluit Video voor de tweede helft van 2023. ON! heeft aangegeven op welke wijze zij uitvoer geeft aan deze voorwaarden en voorschriften in een schrijven van 27 juni 2023. Zij ontving hier op 11 juli 2023 een reactie op van de NPO. De NPO duidt het schrijven van ON! van 27 juni 2023 als *reactie* op de voorwaarden en voorschriften die verbonden zijn aan het plaatsingsbesluit Video. Dit is niet geheel juist: het schrijven van 27 juni 2023 was de schriftelijke toelichting van ON! *hoe* zij aan de voorwaarden en voorschriften voldoet. Het is dus nadrukkelijk geen reactie, maar een (door de NPO verplichte) schriftelijke toelichting op de drie voorwaarden en voorschriften die de NPO heeft gesteld in haar schrijven van 9 mei 2023.

De laatste rapportage (rapportage 3) is ingediend op 31 mei 2023. Hier is op 4 juli 2023 op gereageerd door de NPO. De conclusie luidt, kort gezegd, dat ON! volgens de NPO niet aan de voorwaarden en criteria heeft voldaan. Voorliggend schrijven moet tweeledig worden opgevat. Enerzijds vormt dit schrijven een reactie op de stelling van de NPO dat ON! niet aan de voorwaarden en criteria heeft voldaan. Anderzijds vormt het de vierde rapportage.

Voorafgaand dient in algemene zin te worden opgemerkt dat ON! van mening is dat de NPO zich door het stellen van de eis tot rapporteren een handhavende bevoegdheid heeft toegeëigend: een bevoegdheid tot handhaven van de Journalistieke Code die volgens ON! op geen enkele wijze een wettelijke grondslag kent. ON! heeft tot nu toe geen antwoord mogen ontvangen op haar verzoek tot verduidelijking van de wettelijke grondslag waar de NPO zich op baseert. Dezelfde vraag rijst in dit kader wat betreft de aanvullende voorwaarden en eisen

die een mail van de NPO van 9 mei 2023 worden genoemd voor het programma *Ongehoord Nieuws*. Het antwoord op deze vraag is tot nu toe eveneens uitgebleven.

Zoals meermaals gesteld, hecht ON! veel waarde aan een dialoog met de NPO, zeker gezien het belang dat ON! hecht aan het continu verbeteren van haar programma's. Het indienen van de rapportages en, in het verlengde daarvan, het aanleveren van voorliggend document moet in dat licht worden gezien, maar dient geenszins te worden opgevat als erkenning van de handhavende bevoegdheid. Dit standpunt is in eerdere documentatie uitgebreid toegelicht en dient ook op dit document van toepassing te worden geacht.

1. Voorwaarden, criteria en rapportages

De NPO stelt dat ON! in de derde rapportage al haar eerdere stellingen herhaalt. De NPO noemt hier: de bestrijding van de bevoegdheid van de NPO, het betwisten van het oordeel van de NPO Ombudsman, gebrek aan bereidheid zich aan te passen zolang er geen rechterlijke uitspraak is en het aanvechten van de verbindendheid van het Genrebeleidsplan Journalistiek en de betekenis van de daarin gekozen uitgangspunten en begrippen zoals het onderscheid tussen feiten en meningen. Tot slot stelt de NPO dat de tweede rapportage (ingediend op 30 maart 2023) slechts in concept is ingediend. Hieronder wordt hier nu, punt voor punt, op ingegaan.

Bestrijding van de bevoegdheid van de NPO

Hierboven werd al aangehaald dat ON! van mening is dat de NPO zich een handhavende bevoegdheid heeft toegeëigend door het stellen van aanvullende eisen aan ON!. ON! heeft de NPO meermaals verzocht toe te lichten waar zij deze handhavende bevoegdheid op baseert, maar heeft hier tot op heden geen antwoord op mogen ontvangen. Het antwoord op deze vraag is echter wel belangrijk aangezien de eisen die door de NPO worden gesteld aan ON! ingrijpende gevolgen kunnen hebben, zowel voor de uitzendlicentie van ON! als het uit (kunnen) zenden van het opinieprogramma *Ongehoord Nieuws*.

ON! is van mening dat verduidelijken van de wettelijke grondslag van een handhavende bevoegdheid met zeer vergaande consequenties van de NPO verwacht mag worden. In de mail van 4 juli 2023 gaat de NPO echter helaas (wederom) niet in op deze vraag, maar persisteert zij wel in haar eisen en bijkomende consequenties – zonder verdere

toelichting. ON! betreurt deze houding van de NPO en legt haar bij deze alsnog de vraag voor waar de handhavende bevoegdheid volgens de NPO op gebaseerd is. Zij hoopt dat hier ditmaal wel een antwoord op volgt.

Betwisten van het oordeel van de Ombudsman

De NPO Ombudsman heeft in totaal twee rapporten doen uitkomen over het handelen van ON!. Het eerste rapport verscheen op 7 juni 2022. Het tweede rapport verscheen op 30 november 2022. Gesteld kan worden dat beide rapporten, kortweg, de stelling verdedigen dat ON! de Journalistieke Code heeft geschonden. De NPO heeft dit vervolgens geduid als een gebrek aan samenwerking aan de kant van ON! en op basis van deze conclusie voorts diverse sancties aan ON! opgelegd, het verzoek tot intrekken van de omroeplicentie neergelegd bij (inmiddels demissionair) staatssecretaris Gunay Uslu (D66) en – in dit kader van belang – de eis tot het indienen van de periodieke rapportages gesteld.

Zoals in de derde rapportage van 31 mei 2023 vermeld, is de conclusie dat ON! de Journalistieke Code heeft geschonden gebaseerd op een aantal concrete voorbeelden in zowel het eerste als het tweede rapport van de NPO Ombudsman. Het gaat hier om in totaal zeventien voorbeelden, twaalf uit het eerste rapport en vijf uit het tweede rapport. ON! heeft deze zeventien voorbeelden uitgebreid geanalyseerd, de constatering van de NPO Ombudsman kritisch tegen het licht gehouden en aangetoond dat geen van deze voorbeelden stand kan houden. Sterker nog, in een aantal gevallen was er zelfs sprake van een foutieve weergave van de stellingen die werden geponoerd door een van de studiegasten. Kortom, er rijzen ernstige twijfels wat betreft de conclusies van de NPO Ombudsman. Twijfels die de NPO, op basis van de analyse van ON!, toch op z'n minst serieus zou moeten nemen – zeker wanneer er vergaande gevolgen voor de omroep aan verbonden zijn. Het kan toch volgens ON! niet zo zijn dat zij van de NPO een antwoord moet formuleren op basis van foutieve weergaven. Zij verzoekt de NPO hierbij dus nogmaals om duidelijkheid.

Echter lijkt de NPO hier tot op heden helaas niet toe bereid te zijn. In de derde rapportage van 31 mei 2023 waren de ontkrachte voorbeelden wederom bijgevoegd, maar de NPO volstaat opnieuw met de constatering dat 'ON! het oordeel van de Ombudsman blijft betwisten'. Dat klopt inderdaad, maar ON! doet dit *onderbouwd*. In het kader van een constructieve dialoog verzoekt ON! de NPO alsnog met een reactie op de de door ON!

ontkrachte voorbeelden te komen en toe te lichten of en in hoeverre de NPO van mening is dat de rapporten en conclusies van de NPO Ombudsman stand kunnen houden.

Voor de zeventien concrete gevallen die de NPO Ombudsman beschrijft van het verspreiden van aantoonbaar onjuiste informatie verwijst ON! naar **bijlage 1**. In hetgeen volgt wordt nu ter illustratie één voorbeeld gegeven.

Voorbeeld: Uitzending van 10 mei 2022

In het eerste rapport van de NPO-Ombudsman wordt aangegeven dat er in de programma's van ON! sprake is van verspreiding van desinformatie, hetgeen niet is toegestaan volgens de Journalistieke Code. Hierbij merkt dat NPO-Ombudsman op dat er wel een onderscheid gemaakt dient te worden tussen het verspreiden van desinformatie door het programma of de journalist zelf of door een spreker in het programma waarop geen direct weerwoord wordt gegeven.

In het kader van deze laatste categorie, het verspreiden van desinformatie door een spreker in het programma waarop geen direct weerwoord wordt gegeven, wordt als onderbouwing in het rapport de uitzending van 10 mei 2022 aangehaald waarin Vlaams Belang-politicus Filip Dewinter, rechtsfilosoof Raisa Blommestijn (toen nog geen presentatrice bij *Ongehoord Nieuws*) en arts Niek Rogger te gast zijn. Een van de onderwerpen die tijdens deze uitzending wordt besproken is de zogenaamde 'omvolking', een thema waarvoor Dewinter is uitgenodigd om als hoofdgast zijn licht op te laten schijnen.

Ten eerste is het belangrijk om op te merken dat Dewinter niet zomaar iemand is. Hij heeft een boek geschreven over dit onderwerp, getiteld *Omvolking: de grote verandering, interview met Renaud Camus* (2022). Daarnaast is hij oprichter van de politieke partij Vlaams Belang, een Vlaamse partij die volgens de peilingen op dit moment de grootste partij is en ongeveer 20% van het Vlaamse electoraat vertegenwoordigt. Een spreker, bovendien, die in andere programma's bij de publieke omroep niet aan het woord komt, net als andere politici en leden van zijn partij. Alles bij elkaar genomen, is de Dewinter een deskundige en legitieme studiegast wanneer het gaat om dit onderwerp. Aan dit alles wordt door de NPO Ombudsman ofwel voorbijgegaan, ofwel het is volgens haar niet vermeldenswaardig.

Dan wat betreft de inhoud van de uitspraken van Dewinter. Heeft hij 'aantoonbaar onjuiste informatie' verspreid? En, indien dit het geval is, heeft hij deze aantoonbaar onjuiste

informatie dan doelbewust, willens en wetens, verspreid? Heeft hij, met andere woorden, desinformatie verspreid?

De NPO Ombudsman meent van wel en wijst op een specifieke uitspraak van Dewinter in de uitzending van 10 mei 2022:

Binnen nu en twee generaties zijn wij autochtone Vlamingen in Antwerpen een minderheid, dan wordt Antwerpen Antwerpistan. En wat in die grote steden gebeurt, zal ook in Europa gebeuren. Europa wordt Eurabia. En de islam is aan een opmars bezig en die zal, men, ons en onze cultuur vervangen, dat is de omvolking.

Op sociale media ontstond naar aanleiding van deze uitspraak eveneens ophef. Dewinter zou de zogenaamde ‘omvolkingstheorie’ hebben gepropageerd. Een theorie die door de NPO Ombudsman wordt gedefinieerd als ‘het *doelbewust* “vervangen” van een bevolkingsgroep door een andere’. Wie de uitzending bekijkt, moet echter vaststellen dat Dewinter het niet heeft gehad over de ‘omvolkingstheorie’ maar over ‘omvolking’. Aan het begin van de gewraakte uitzending stelt hij, bij beantwoording van de vraag wat omvolking is, dat het gaat om ‘het vervangen van het ene volk door het andere volk’. Met deze ‘bevolkingsruil’ wordt volgens hem een ‘beschavingsruil’ bewerkstelligd: onze manier van leven wordt vervangen.¹

Dewinter beschrijft hier aldus een demografische verandering, die volgens hem door iedereen feitelijk kan worden vastgesteld en waargenomen: autochtone Vlamingen en Nederlanders vormen in toenemende mate een minderheid in grote steden. De meerderheid van de bevolking bestaat inmiddels uit personen met een allochtone of islamitische achtergrond. Hiermee verandert dus niet alleen de (1) bevolkingssamenstelling, maar ook (2) de cultuur van een stad of land. Kortom, een feitelijke constatering, op basis van demografische gegevens.

Hoe de NPO Ombudsman komt tot de constatering dat er een *omvolkingstheorie* gepropageerd is, met kennelijk de implicatie dat er doelbewust, willens en wetens, wordt aangestuurd op deze demografische (en hiermee culturele) verandering, blijft een raadsel. Het volgt in ieder geval niet uit het citaat dat door haar wordt aangedragen ter onderbouwing. Het volgt ook niet uit hetgeen verder door Dewinter is gezegd tijdens de uitzending van 10 mei 2022.

¹ Uitzending te bekijken via *NPO Start*, https://www.npostart.nl/ongehoord-nieuws/10-05-2022/VPWON_1339252

Hoe komt de NPO Ombudsman dan tot deze conclusie? Heeft zij de bewuste uitzending wel bekeken? Het is mogelijk dat zij de uitspraken van Dewinter schokkend vindt: de autochtone bevolking vervangen door migranten, stel je voor! Misschien vond ze de uitspraken wel onwelgevallig of ronduit verwerpelijk. Dat kan en mag allemaal, maar dat is nog geen grond om kwalificaties op Dewinters uitspraken te plakken die er niet op thuis horen – en al helemaal geen grond om zijn uitspraken te bombarderen tot ‘aantoonbaar onjuist’ of zelfs tot ‘desinformatie’.

Wanneer de gewraakte passage onderzocht wordt, blijkt overigens dat deze uitspraak van Dewinter niet onjuist, maar *juist* is. Zo komt in de bewuste uitzending ook Ruben van Gaalen van het Centraal Bureau voor de Statistiek (hierna: CBS) aan het woord. Hij stelt dat, als de ontwikkelingen zo doorgaan, in 2050 of 2060 de meerderheid van de Nederlanders een niet-Nederlandse herkomst zal hebben, hetgeen betekent dat beide ouders buiten Nederland zijn geboren. Hij beschrijft dus, feitelijk, dezelfde demografische trend die door Dewinter wordt geduid als ‘omvolking’. Tevens komt Jan van de Beek van de Universiteit van Amsterdam aan het woord. Hij stelt dat de autochtone bevolking rond 2070 een minderheid in eigen land zal zijn geworden. Zowel Van de Beek als Van Gaalen sluiten zich dus aan bij de uitspraken van Dewinter. En zij zijn niet de enigen: er is overweldigend bewijs voor de demografische trend die hij beschrijft.

Interessant is in dit verband tot slot nog in te gaan op een alternatief scenario. Stel nu, dat er *wel* een omvolkingstheorie gepropageerd zou zijn – dat er dus wel door Dewinter gesteld zou zijn dat er een *plan* achter de omvolking schuil zou gaan. Dat er, doelbewust, willens en wetens, wordt aangestuurd op de door Dewinter beschreven demografische veranderingen. Zou dat dan aantoonbaar onjuist zijn? Gesteld kan worden dat ook dit niet het geval is. In dit verband kan bijvoorbeeld worden gewezen op uitspraken van oud-Eurocommissaris Peter Sutherland. Hij is van mening dat de Europese Unie de nationale homogeniteit moet ondermijnen om economische voorspoed tot stand te brengen. Indien de Europese Unie migratie niet zou stimuleren, zou dit het einde betekenen van de Europese welvaart en potentieel het voortbestaan van Europa bedreigen. Migratiekritiek en een strenger migratiebeleid zijn daarom gevaarlijk volgens hem. Kortom: hij stuurt aan op bewust stimuleren van (massa)migratie.² Dergelijke conclusies vinden ook steun in een rapport van

² <https://www.bbc.com/news/uk-politics-18519395>

de Verenigde Naties, getiteld ‘Replacement Migration: Is it A Solution to Declining and Ageing Populations?’ (2000).³

Gesteld kan dan ook worden dat *als* Dewinter had gezegd dat er bewust beleid ten grondslag ligt aan de feitelijke constatering van demografische verandering (ofwel bevolkingsvervanging) dit in ieder geval niet aantoonbaar onjuist is. Er is in ieder geval met de nodige redelijkheid en gepaste democratische tolerantie geen sprake van desinformatie. Bovendien is het duidelijk dat Dewinter spreekt vanuit *zijn* lezing van de statistische feiten. Het is *zijn* maatschappelijke visie en interpretatie van statistische gegevens die vaststaan. Hij is tegen omvolking en is vanuit dat gezichtspunt ook fel tegenstander van de nazi-omvolkingstheorie, tot zover hem dat in politieke reacties wordt verweten. Tot slot moet nog worden geconstateerd dat wanneer wordt gekeken naar deze uitzending in brede zin, er opgemerkt moet worden dat er flink wordt doorgevraagd door de presentatoren.

Al met al zijn dit schokkende constatering: de NPO Ombudsman legt hier een studiegast niet alleen woorden in de mond die hij niet heeft gesproken, tevens worden stevige beschuldigingen geuit (zoals het verspreiden van desinformatie) zonder dat deze deugdelijk worden onderbouwd. Zoals al gesteld, zijn de overige zestien voorbeelden van de NPO Ombudsman soortgelijk en kunnen zij in redelijkheid de conclusies die daaruit getrokken worden niet dragen. ON! heeft elk van de voorbeelden in de lopende procedures uitdrukkelijk en onderbouwd betwist. Deze betwistingen slaan – indien juist – het fundament onder de drie opgelegde sancties en de rapportageverplichting weg.

Een gemotiveerde weerlegging van deze voorbeelden is tot op heden uitgebleven: de NPO verschuilt zich in haar schrijven van 4 juli 2023 wederom achter de NPO Ombudsman zonder zelf te beargumenteren wat haar bevinden zijn naar aanleiding van het kennismaken van de weerlegging van de voorbeelden van ON!. De NPO volstaat met een zeer vage verwijzing naar p. 23 van het (ON! neemt aan eerste) rapport van de NPO Ombudsman waar in een voetnoot kort wordt gerefereerd aan het hiervoor expliciet aangehaalde voorbeeld.

In haar schrijven van 11 juli 2023 merkt de NPO voorts op dat zij niet aan de rapporten van de NPO Ombudsman voorbij kan gaan omdat dit geen willekeurige derde-deskundige is, maar het orgaan dat op grond van de Mediawet de wettelijke taak heeft het journalistieke handelen van onder meer ON! te beoordelen. ON! wenst hierbij te benadrukken

³ Te raadplegen https://www.un.org/development/desa/pd/sites/www.un.org.development.desa.pd/files/unpd-egm_200010_un_2001_replacementmigration.pdf

dat zij deze wettelijke taak van de NPO Ombudsman niet ontkent, maar dat zij inhoudelijk bezwaar maakt tegen haar specifieke bevindingen wat betreft het handelen van ON!. ON! doet dit bovendien onderbouwd. Zij wenst te benadrukken dat het feit dat een orgaan een wettelijke taak toebedeeld heeft gekregen niet automatisch betekent dat deze taak ook juist wordt uitgevoerd. Uit **bijlage 1** blijkt bijvoorbeeld dat er een aantal keer door de NPO Ombudsman foutief wordt geciteerd wat studiegasten naar voren hebben gebracht tijdens de uitzending. Daarnaast verbindt de NPO sancties aan de rapporten van de NPO Ombudsman. Daarbij wordt telkens voor de vaststelling van de schending telkenmale verwezen naar het rapport van de NPO Ombudsman. Ook naar iedere concrete betwisting tijdens ON! ten aanzien van dat rapport blijft de Raad van Bestuur slechts verwijzen, zonder enig eigen onderzoek of nadere motivering. Door het verbinden van sancties en andere besluiten aan de rapporten van de NPO Ombudsman is ON! van mening dat ook bij de NPO zelf een verantwoordelijkheid rust om na te gaan of de inhoud van de rapporten van de NPO Ombudsman klopt. Sancties en besluiten zijn anders in strijd met art. 3:2 Awb.

De reacties van de NPO die ON! tot nu toe heeft ontvangen kunnen geenszins als weerlegging gelden van hetgeen hierboven uiteengezet en ON! hoopt dat er een meer uitgebreide reactie komt vanuit de NPO in plaats van de constatering in de mail van 4 juli 2023 dat door het betwisten van de conclusies uit de rapporten van de NPO Ombudsman niet aan de voorwaarden en criteria van de eis tot rapporteren wordt voldaan of de constatering in de mail van 11 juli 2023 dat de NPO Ombudsman geen willekeurige derde deskundige is.

Eveneens heeft de NPO nagelaten meer recente voorbeelden te geven van vermeende constateringen van de Journalistieke Code. ON! heeft meermaals aangegeven dat de meest recente uitzendingen van *Ongehoord Nieuws* volgens haar uiteindelijk leidend zouden moeten zijn wat betreft het standhouden van het oordeel dat ON! de Journalistieke Code zou hebben geschonden, maar ook wat betreft deze stellingname is een reactie van de NPO uitgebleven. Benadrukt dient te worden dat er sinds januari 2023 in totaal 38 nieuwe uitzendingen van *Ongehoord Nieuws* zijn gemaakt. Wat betreft geen van deze uitzendingen is ON! door de NPO Ombudsman (of, in navolging daarvan, de NPO) een verwijt gemaakt.

Gebrek aan bereidheid zich aan te passen zolang er geen rechterlijke uitspraak is

De NPO stelt in haar mail van 4 juli 2023 dat er aan de kant van ON! gebrek aan bereidheid bestaat om zich aan te passen zolang er geen rechterlijke uitspraak is gedaan. Dit is een onjuiste voorstelling van zaken. ON! heeft naar aanleiding van de rapporten van de NPO

Ombudsman vergaande aanpassingen doorgevoerd in haar producties. Deze aanpassingen zijn niet alleen te zien in de meest recente producties van ON!, maar zijn tevens meermaals uitgebreid toegelicht – voor de laatste keer in de derde rapportage van 31 mei 2023. Voor de volledigheid zijn de doorgevoerde aanpassingen wederom bijgevoegd in **bijlage 2**.

ON! wenst hier wel te benadrukken dat er, inderdaad, op bepaalde cruciale punten een verschil van mening bestaat tussen ON! enerzijds en de NPO anderzijds. Aangezien de NPO tot op heden helaas niet bereid is gebleken gemotiveerd toe te lichten *waarom* zij bepaalde begrippen – zoals bijvoorbeeld “feit” of “mening” – op een bepaalde wijze duidt en *waarom* zij de interpretatie van ON! wat betreft deze begrippen afwijst, is ON! inderdaad van mening dat het voor beide partijen beter is een rechterlijk oordeel af te wachten. Zeker aangezien de interpretatie van de NPO wel vergaande consequenties met zich meebrengt voor ON!. Te denken valt hierbij aan de opgelegde sancties, de eis tot het indienen van periodieke rapportages en het verzoek tot het intrekken van de uitzendlicentie aan de staatssecretaris. Laatstgenoemde is een enorme stap die bij inwilliging nationaal, zowel als internationaal, een stortvloed aan reacties zal genereren. Voorzichtigheid en absolute transparantie zijn daarom volgens ON! cruciaal in het proces.

Aanvechten verbindendheid Genrebeleidsplan Journalistiek

ON! heeft zich vanaf het begin op het standpunt gesteld gebonden te zijn aan het Genrebeleidsplan Journalistiek. Zij heeft enkel, voor de volledigheid en in het kader van het bewerkstelligen van een constructieve dialoog, toegelicht hoe zij enkele kernbegrippen in het Genrebeleidsplan zou duiden. Hierbij kan bijvoorbeeld worden gewezen op de eis van ‘diversiteit’. Het lijkt er echter op dat de NPO een andere interpretatie van bepaalde begrippen gelijkstelt aan het niet voldoen aan de gestelde eisen of zelfs het afwijzen van het Genrebeleidsplan *an sich*. De vraag rijst waarom de NPO blijft vasthouden aan een dergelijke uitleg, zeker gezien het feit dat ON! meermaals niet alleen heeft toegelicht dat zij het Genrebeleidsplan onderschrijft, maar ook hoe zij hier in de praktijk gevolg aan geeft.

Tweede rapportage

De NPO stelt tot slot terecht dat de tweede rapportage enkel in concept is ingediend. De reden dat deze rapportage niet als definitieve versie is ingediend, is gelegen in het feit dat ON! nooit duidelijk antwoord heeft gekregen op de vragen die zij de NPO heeft voorgelegd – vragen

waarop, naar het inzicht van ON!, een antwoord nodig is om tot een definitieve rapportage te komen. De NPO heeft weliswaar middels een schrijven van 20 april 2023 gereageerd op de vragen, maar heeft hier nooit een duidelijk inhoudelijk antwoord op geformuleerd.

Voornoemde is de reden dat de tweede rapportage nooit formeel gefinaliseerd is. Echter moet het ingediende concept wel als gefinaliseerd worden beschouwd – er is namelijk door de NPO op geen enkele wijze aanleiding gegeven tot het aanpassen van de concepttekst van de tweede rapportage. Bij eventuele onduidelijkheden in de tweede rapportage verwijst ON! hier voor de volledigheid naar rapportage 3 van 31 mei 2023.

De mail van de NPO van 4 juli 2023 bevestigt dit. Uit deze mail blijkt opnieuw dat de NPO de vragen niet heeft beschouwd als informatieve vragen, maar duidt op als vraag geformuleerde kritiek op de oordelen, standpunten en besluiten van de NPO. ON! betreurt deze houding van de NPO. Vragen kunnen weliswaar kritisch worden ingestoken, dat was inderdaad het geval, maar dat betekent niet dat het antwoord op deze vragen niet noodzakelijk was – en is – voor het tot stand komen van een goede rapportage enerzijds en voor het bewerkstelligen van een vruchtbare dialoog tussen de NPO en ON! anderzijds. Voorts wenst ON! te benadrukken dat zij altijd openstaat voor het veranderen van standpunt indien de antwoorden van de NPO op de vragen daartoe aanleiding geven. Door het niet beantwoorden van de vragen van ON! blijft het onduidelijk en abstract waar ON! precies aan moet voldoen.

De NPO blijft zich een onwelwillende houding aanmeten in de communicatie richting ON!. Zo stelde ON!, bij gebrek aan beantwoording van de vragen die zij had gesteld in de tweede rapportage, in de derde rapportage weer een aantal vragen aan de NPO. Het antwoord hierop blijft wederom uit aangezien de NPO stelt dat beantwoording voor voldoening aan de voorwaarden en criteria niet nodig is. ON! betreurt deze houding in sterke mate en acht de beantwoording van de door haar gestelde vragen wel degelijk noodzakelijk voor het voldoen aan de voorwaarden en criteria. Zij is tevens van mening dat, al zou de NPO van mening zijn dat beantwoording hiervoor niet nodig is, het wel aanbeveling verdient in het kader van het bewerkstelligen van een vruchtbare dialoog.

2. Beoordeling naleving voorwaarden en criteria

In hetgeen volgt worden eerst de voorwaarden en criteria besproken die gebaseerd zijn op het Genrebeleidsplan en wordt vervolgens ingegaan op de aanbevelingen van de NPO Ombudsman. Deze rapportage volgt hierin de structuur schrijven van de NPO van 4 juli 2023

en kan, zoals gezegd, enerzijds worden opgevat als reactie hierop en anderzijds als de vierde rapportage.

2.1 Diversiteit: een bijdrage leveren aan de streefdoelen voor gender en biculturaliteit

Voor ON! in gaat op de specifieke eisen van dit criterium, wil zij hier nogmaals benadrukken dat zij zich gebonden acht aan het Genrebeleidsplan Journalistiek. Hetgeen hierna volgt, dient dus geenszins als afwijzing hiervan te worden beschouwd. ON! vindt het noodzakelijk dit hier expliciet te benadrukken aangezien dit in het verleden kennelijk onduidelijkheid heeft opgeleverd. ON! heeft in eerdere rapportages extra toelichting verschaft over hoe zij de invulling van dit criterium voor zich ziet – en zal dat hieronder wederom doen – maar heeft het criterium zelf geenszins afgewezen.

Uit de mail van 4 juli 2023 blijkt dat de NPO als volgt invulling geeft aan het criterium diversiteit. Zij stelt dat ON! moet aantonen hoe haar programma *Ongehoord Nieuws* bijdraagt aan het bereiken van de volgende doelen:

1. Een gelijke verdeling tussen mannen en vrouwen, waarbij we erkennen dat niet iedereen zich als man of vrouw identificeert;
2. Minimaal 15% mensen met een biculturele achtergrond.

De NPO verduidelijkt dit door te stellen dat een bijdrage leveren aan dit doel voor het aanbod slechts kan door *zelf* actief te streven naar de gelijke verdeling van onderdeel 1 en door er actief voor te zorgen dat 15% of meer een biculturele achtergrond heeft. Deze formulering roept diverse vragen op. Ten eerste verdient het vermelding dat de voornoemde duiding van de NPO expliciet in gaat tegen haar eigen Genrebeleidsplan Journalistiek. Daarnaast roept de formulering zelf bepaalde vragen op aan de kant van ON!.

Zoals in de derde rapportage van 31 mei 2023 al aangehaald, stelt het Genrebeleidsplan Journalistiek het volgende over diversiteit:

We streven ernaar in ons aanbod een evenwichtige afspiegeling te laten zien en horen van de Nederlandse bevolking. Daarbij hebben we altijd in het bijzonder aandacht voor een gebalanceerde representatie in het beeld en aan het woord van gender, culturele achtergrond en beperking. We streven in deze concessieperiode naar een gelijke verdeling tussen mannen en vrouwen binnen het genre Journalistiek, waarbij we erkennen dat niet iedereen zich als man of vrouw identificeert. Daarnaast streven we naar een percentage van minimaal 15% mensen met

een biculturele achtergrond en verdubbelen we het aantal mensen met een beperking in ons aanbod.

Het Genrebeleidsplan verduidelijkt verder:

Het voorstel levert, mede in relatie tot andere ideeën, voorstellen en producties, een bijdrage aan de diversiteit (gender, leeftijd, opleiding, geografische spreiding, culturele achtergrond en/of beperking) van het aanbod, zowel wat betreft cast als crew. Concreet streven we naar de volgende resultaten in ons totale aanbod: een gelijke verdeling tussen mannen en vrouwen, waarbij we erkennen dat niet iedereen zich als man of vrouw identificeert; minimaal 15% mensen met een biculturele achtergrond; verdubbeling van het aantal mensen met een beperking ten opzichte van 2021.

ON! heeft in de derde rapportage van 31 mei 2023 duidelijk gemaakt dat uit bovenstaande formuleringen in het algemeen en uit de onderstreepte bewoordingen in het bijzonder blijkt dat de eisen voor diversiteit die volgen uit het Genrebeleidsplan Journalistiek gelden voor het totale aanbod binnen de NPO, waar het specifieke programma, in dit geval *Ongehoord Nieuws*, een *bijdrage* aan dient te leveren. Kort gezegd zou dit erop neerkomen dat als er in programma X 90% vrouwen voorkomen, programma Y voor de juiste verdeling 90% mannen zou moeten bevatten: alleen dat komt er namelijk de gewenste 50-50%-verhouding tot stand die de NPO wenselijk acht. Echter is dit dus niet de interpretatie die de NPO kiest. De NPO

kiest ervoor om de eisen uit het Genrebeleidsplan één op één toe te passen op *Ongehoord Nieuws*. De vraag waarom voor deze toepassing wordt gekozen – let wel: een toepassing die dus expliciet in gaat tegen de bewoordingen uit het Genrebeleidsplan zelf – is tot op heden onbeantwoord gebleven.

Daar komt nog bij dat, zoals ON! ook al in de derde rapportage heeft opgemerkt, het onduidelijk is wanneer er nu precies wordt voldaan aan het diversiteitscriterium. ON! stelde de NPO hierover de volgende vragen, die tot op heden nog steeds onbeantwoord zijn gebleven: moet de crew ook worden meegenomen, zoals het Genrebeleidsplan suggereert, of gaat het alleen om de mensen die in het programma te zien zijn, zoals de uitleg van de NPO suggereert? Wat betreft het programma zelf: moet dan worden gekeken naar het gehele programma, dus ook naar de mensen in reportages of die op straat in beeld komen? Of gaat het enkel om mensen die in de studio aanwezig zijn? En moet dan alleen worden gekeken naar de (studio)gasten of ook naar de presentatoren? Dit alles blijkt niet uit het Genrebeleidsplan of uit de uitleg die de NPO aan het criterium geeft en het is aldus

onvoldoende duidelijk waar ON! nu precies aan moet voldoen; transparante en overzichtelijke normen ontbreken. Graag ontvangt ON! alsnog duidelijkheid ten aanzien van de hierboven gestelde vragen.

Zoals ON! ook vermeldde in haar derde rapportage, roept de formulering van de zinsnede ‘gelijke verdeling tussen mannen en vrouwen, waarbij we erkennen dat niet iedereen zich als man of vrouw identificeert’ vragen op. Hoe moet immers worden vastgesteld of iemand een man of een vrouw is? Tegenwoordig zijn uiterlijke kenmerken veelal niet meer doorslaggevend, hetgeen ook blijkt uit de Amerikaanse documentaire *What is a woman?* van Matt Walsh waarin duidelijk naar voren komt dat een simpele vraag naar geslacht voor de meeste mensen tegenwoordig helemaal niet zo gemakkelijk te beantwoorden is. De vraag rijst dan ook hoe de NPO het uitvoering geven aan dit criterium voor zich ziet. Dient iedereen gevraagd te worden naar zijn geslacht? En wat te doen als iemand geen antwoord wil geven op deze vraag? Het stellen van dergelijke vragen of eisen roept bovendien belangrijke bezwaren op in verband met de privacy – en dat is slechts het begin van de bezwaren die hiertegen kunnen bestaan. ON! heeft tot op heden geen antwoord ontvangen op deze vragen en ontvangt graag alsnog verduidelijking van de NPO op hiervoor genoemde punten, zeker omdat het gaat om de waarborg van privacy van de betrokkenen.

Wellicht klinkt bovenstaande alsof het criterium belachelijk wordt gemaakt of wordt geridiculiseerd. Dat is echter absoluut niet de bedoeling. Het gaat hier om concrete en actuele vragen, die eveneens veelvuldig tijdens diverse uitzendingen van *Ongehoord Nieuws* door experts aan de orde zijn gesteld. In dit licht moet ook de kritiek op het diversiteitscriterium van ON! die in de hiervoor ingediende rapportages naar voren is gebracht onder andere worden begrepen.

De NPO stelt in het schrijven van 4 juli 2023 dat ON! niet weet hoe zij aan dit onderdeel en de voorwaarden moet voldoen. Bovenstaande geeft aan dat dit inderdaad klopt: ON! wil graag voldoen aan deze voorwaarden en vereisten, maar ziet gezien de hierboven aangehaalde passages uit het Genrebeleidsplan Journalistiek en de maatschappelijke context enkele bezwaren rijzen. Zij wil deze bezwaren graag vooraf tackelen om discussie achteraf met de NPO op dit punt te voorkomen. De NPO stelt dat het de verantwoordelijkheid is van ON! om aan de voorwaarden en criteria te voldoen, maar het is volgens ON! ten principale de verantwoordelijkheid van de NPO om duidelijk te maken wat de voorwaarden en criteria waar aan

voldaan moet worden dan precies zijn. Dat laatste weigert de NPO persistent, zo blijkt weer uit de formulering in de mail van 4 juli 2023 in reactie op de derde rapportage: de beantwoording van de vragen van ON! is volgens de NPO niet nodig.

ON! betreurt ook deze houding van de NPO. Zeker gezien het feit dat de NPO gebrekkig citeert uit de rapportage van 31 mei 2023. Het citaat dat de NPO aanhaalt, is namelijk slechts één alinea uit de Terugblik 2022. Voor de volledigheid volgt nu het hele citaat, bestaande uit niet één maar drie alinea's:

Ongehoord Nederland (ON!) heeft in het jaar 2022 geen concrete acties ondernomen met betrekking tot diversiteit en inclusiviteit, omdat wij er van overtuigd zijn dat gekeken dient te worden naar talent en vaardigheden en niet naar huidskleur, geslacht of andere uiterlijke kenmerken. Wanneer er wordt geselecteerd op basis van uiterlijke kenmerken, worden bepaalde groepen mensen bij voorbaat uitgesloten van kansen en mogelijkheden. Ongehoord Nederland wil niemand bij voorbaat al uitsluiten en heeft vooral oog voor talent en vaardigheden.

Desalniettemin scoort ON! met ons kleine team zeer goed op diversiteit. Zo had in de eerste helft van 2022 de helft van onze presentatoren een migratie-achtergrond (Ongehoord Nieuws en Ongehoord Nieuwscafé), is één presentator rolstoelgebonden, en heeft onze verslaggever in het Nationale Parlement een migratie-achtergrond. Ook is één van de leden van de Raad van Toezicht rolstoelgebonden.

Voor onze medewerkers is de verhouding man - vrouw in 2022 57% - 43%. Voor de Directie en de Raad van Toezicht is de verhouding $\frac{1}{3}$ vrouw en $\frac{2}{3}$ man. Ruim 19% van onze medewerkers heeft een migratieachtergrond. En ruim 4% heeft een beperking. Verder werken er veel jonge mensen bij ON!, maar ook een gepensioneerde. Wij vragen onze medewerkers niet naar hun seksuele voorkeur, dat vinden wij een privézaak, maar ook die is divers.

De vraag rijst waarom de NPO gebrekkig citeert uit de derde rapportage om hier vervolgens de conclusie aan te verbinden dat ON! niet zou voldoen aan dit specifieke criterium. Door gebrekkig te citeren schendt de NPO niet alleen zelf de Journalistieke Code, maar verdwijnt de conclusie dat ON! wel degelijk aan het criterium voldoet naar de achtergrond. ON! betreurt dit ten zeerste.

ON! zou graag verduidelijking zien van de NPO wat betreft de invulling van het criterium – en dan voornamelijk wat betreft de elkaar tegensprekende passages – zodat zij in staat wordt gesteld te rapporteren over het jaar 2023 en kan aangeven of en welke concrete acties zij onderneemt om deze doelstelling te halen.

2.2 Pluriformiteit

De NPO stelt dat een van de voorwaarden en criteria bepaalt dat *Ongehoord Nieuws* een bijdrage moet leveren aan een zo volledig mogelijke weerspiegeling van in Nederland levende opvattingen en standpunten over zowel actuele als tijdlozere thema's en onderwerpen. ON! stelde eerder dat deze voorwaarde ingaat tegen de wettelijk vastgestelde doelstelling. De NPO legt deze argumentatie geheel naast zich neer en stelt dat ON! hiermee voorbij gaat aan de beschreven norm die voor ON! geldt op basis van de voorwaarden en criteria.

Voornoemde is onjuist: ON! gaat niet voorbij aan de beschreven norm, maar vraagt verduidelijking van deze norm aangezien de wijze waarop de NPO deze vormgeeft expliciet in gaat tegen de wet en haar eigen Genrebeleidsplan Journalistiek. De NPO kan wel voorwaarden en criteria stellen, maar de NPO moet het toch met ON! eens zijn dat het haar niet is toegestaan om voorwaarden en criteria te stellen die *contra legem* zijn. Het is van essentieel belang voor ON! om dit naar voren te brengen omdat zij door de NPO wel wordt afgerekend op deze criteria en voorwaarden; criteria en voorwaarden die, ON! onderstreept het nogmaals, aldus expliciet tegen de wet ingaan. Voor de volledigheid volgt hier daarom nogmaals een uitleg van het standpunt van ON!.

In het Genrebeleidsplan Journalistiek staat het volgende beschreven:

Pluriformiteit veronderstelt een weerspiegeling van in Nederland levende opvattingen en standpunten over zowel actuele als tijdlozere thema's en onderwerpen. Deze ambitie realiseren we in het bijzonder via ons opiniërende aanbod. Dat veel omroepen in hun beleidsplannen hebben aangegeven actief te willen zijn in het genre Opinie vormt geen garantie dat de feitelijke omvang van bepaalde perspectieven in de samenleving ook als zodanig gerepresenteerd zal worden in onze aanbodmix.

Uit bovenstaande in het algemeen en uit het onderstreepte in het bijzonder volgt dat het hier gaat om een pluriform media-aanbod in het algemeen. Met andere woorden, het Genrebeleidsplan Journalistiek bepaalt dat de gehele aanbodmix van de publieke omroep moet voldoen aan het vereiste van pluriformiteit. Dit volgt eveneens expliciet uit de Mediawet. In artikel 2.1 lid 1 sub a van de Mediawet is neergelegd dat er een publieke mediaopdracht is die bestaat uit het op landelijk, regionaal en lokaal niveau verzorgen van publieke mediadiensten door het aanbieden van een media-aanbod dat tot doel heeft een breed en divers publiek te voorzien van informatie, waaronder journalistieke inhoud, cultuur en educatie, via alle beschikbare aanbodkanalen.

Zoals ON! in haar derde rapportage al stelde, geeft de NPO aldus blijk van een onjuiste interpretatie van de wet. Sterker nog, zij kiest voor een uitleg die expliciet in gaat tegen de wettekst door de eisen van pluriformiteit aan het programma zelf te stellen in plaats van aan de hele aanbodmix (alle programma's gezamenlijk). ON! heeft bij herhaling gevraagd om uitleg wat betreft dit criterium en de duiding ervan door de NPO, maar heeft deze tot op heden helaas niet mogen ontvangen. Het wordt ON! op deze manier onmogelijk gemaakt op enigerlei wijze met de NPO in dialoog te treden over de invulling van dit criterium.

Dan wat betreft het criterium zelf. ON! is opgericht om het ongehoorde geluid binnen de publieke omroep te laten doorklinken. Zij is om deze reden ook toegelaten tot het publieke bestel. Gesteld kan worden dat ON! als omroep in het algemeen en met het programma *Ongehoord Nieuws* in het bijzonder bij uitstek aan het criterium van pluriformiteit voldoet. Dit blijkt alleen al wanneer wordt gekeken naar de politici, opiniemakers en experts die in *Ongehoord Nieuws* aan het woord komen: ON! is de enige omroep die met regelmaat politici van PVV, FVD en BVNL aan het woord laat. Naar de huidige zetelverdeling gaat het hier om minstens 16% van het Nederlandse electoraat.⁴ Daarnaast is ON! de enige omroep die standpunten naar voren brengt die afwijken van de *mainstream* wanneer het gaat om bijvoorbeeld klimaatverandering, genderideologie, massa-immigratie en globalisme. Standpunten die, zoals bijvoorbeeld bij immigratie, gedeeld worden door grote groepen Nederlanders. Zij doet dit bovendien op genuanceerde wijze: in de gesprekken in de studio, maar vooral in de getoonde itemvideo's, komen ook altijd standpunten en argumenten, hoor en wederhoor, naar voren die ingaan tegen de stellingnamen die over het algemeen door studiegasten bij ON! worden verdedigd.

Kennelijk is dit voor de NPO allemaal niet van belang. Zij verwijst naar eerdere stellingnamen, die er kort gezegd op neerkomen dat ON! moet voldoen aan de *contra legem*-interpretatie van het pluriformiteitsvereiste: een interpretatie waar de NPO steeds naar blijft verwijzen, maar die zij niet toelicht of waarvan zij niet aangeeft waarom dit volgens haar wel een juiste interpretatie is. De NPO stelde eerder dat:

[..] ON! uit het Genrebeleidsplan, het bericht van 17 november 2022 en de brief van 20 februari 2023 [had] kunnen afleiden dat zij moet toelichten hoe zij ervoor zorgt in haar uitzendingen een zo volledig mogelijke, evenwichtige weerspiegeling van in Nederland

⁴ Voor een volledig overzicht kan worden gewezen op het Twitter-account @MOptredens waar gemonitord wordt welke politici aan het woord komen bij programma's van de Publieke Omroep.

levende opvattingen en standpunten te geven. Alle opmerkingen en vragen van ON! gaan daaraan voorbij en trekken het criterium zelf in twijfel.

Uit bovenstaande blijkt echter duidelijk dat ON! het criterium helemaal niet in twijfel trekt. Sterker nog, het pluriformiteitsvereiste is de hoofdreden dat ON! is opgericht en is toegelaten tot het publieke bestel. Als één omroep het belang van dit criterium onderstreept, is het ON! wel. De verslaggever van ON! in de Tweede Kamer toont iedere keer zijn bereidheid alle meningen die leven voor zijn microfoon te halen, ook al lopen politici voor hem weg. ON! stelt enkel vragen wat betreft de interpretatie van dit principe door de NPO.

Voorgaande geeft de juridische patstelling aan waar inmiddels van kan worden gesproken en het geeft tevens aan waarom ON! eerder heeft aangegeven dat het wellicht verstandiger is een rechterlijk oordeel af te wachten in plaats van te (blijven) verwijzen naar eerder geponeerde stellingen.

2.3 Maatschappelijke betekenis en impact

De NPO stelt dat een van de voorwaarden en criteria is dat *Ongehoord Nieuws* de potentie moet hebben maatschappelijke betekenis en impact te realiseren en het publieke debat over wat er in Nederland en in de wereld gebeurt moet stimuleren. ON! heeft in de rapportage van 2023 aangetoond waarom zijn hier aan voldoet: het blijkt bijvoorbeeld uit ontvangen e-mails, reacties op sociale media, de populariteit van ON!, een onderzoek van onderzoeksbureau Viewture en een maandrapport van 31 mei 2023 van de afdeling Publieksonderzoek van de NPO zelf.

Uit het schrijven van 4 juli 2023 blijkt echter dat de NPO blijft vasthouden aan de door haar gehanteerde Gfk-meting. Kennelijk is de Gfk-meting voor de NPO de enige juiste wijze om gerealiseerde maatschappelijke betekenis en impact aan te tonen. In het schrijven van 4 juli 2023 wordt duidelijk dat de NPO dit tevens als onderdeel van samenwerking beschouwd en wordt het ter discussie stellen van de Gfk-meting door de NPO als aanwijzing wordt gezien dat ON! onvoldoende bereidheid tot samenwerking of verbetering toont.

ON! vindt deze conclusie merkwaardig. Hoewel zij het belang van samenwerking onderschrijft, wordt het door de onwrikbare houding van de NPO vrijwel onmogelijk om samen te werken met de NPO. Waar ON! continu de dialoog opzoekt door de NPO verduidelijkende vragen te stellen, reageert de NPO consequent niet op dit verzoek en blijft zij vasthouden aan eerder ingenomen stellingnamen. Vervolgens wordt het ter discussie

stellen van deze stellingnamen ON! verweten. Echter is dit het enige dat ON! nog rest daar haar (voort)bestaan ernstig wordt bedreigd door de sancties van de NPO, de gestelde rapportageverplichting en natuurlijk niet te vergeten het verzoek tot intrekken van de uitzendlicentie dat bij de staatssecretaris is neergelegd.

Dat terwijl er wat betreft dit specifieke punt wel degelijk alternatieve onderzoeken zijn. Zo stond, volgens eigen NPO-onderzoek, het programma *Ongehoord Nieuws* in de maand april in de top vijf van de meeste gewaardeerde programma's met het rapportcijfer 8,4! Hoe dit valt te rijmen met de kritiek van het NPO-bestuur op hetzelfde programma is voor ON! een raadsel.

ON! vindt het merkwaardig dat de NPO op geen enkele wijze wil ingaan op deze onderzoeken en op andere argumenten van haar kant. Juist omdat al deze onderzoeken, zonder uitzondering, een geheel tegengesteld beeld tonen dan dat de Gfk-meting laat zien. Het verdient nadruk dat ON! deze onderzoeken niet aanhaalt om de samenwerking binnen of met de NPO te frustreren, maar juist om de dialoog tussen haar en de NPO op gang te krijgen in het licht van de vergaande gevolgen die ON! boven het hoofd hangen. Aangezien de NPO blijft vasthouden aan vergaande conclusies rest ON! geen andere optie dan af te gaan op alternatieve onderzoeken – die overigens, ON! onderstreept het nog maar eens, een geheel eenduidig beeld laten zien: ON! in algemeen en *Ongehoord Nieuws* in het bijzonder voldoen aan de eis van maatschappelijke betekenis en impact.

2.4 Journalistieke kwaliteitseisen en aantrekkelijke verhaalvormen en vormgeving

De NPO stelt dat een van de criteria en voorwaarden is dat *Ongehoord Nieuws* moet voldoen aan journalistieke kwaliteitseisen en aantrekkelijke verhaalvormen en vormgeving moet bevatten. ON! heeft op basis hiervan enkele verduidelijkende vragen gesteld aan de NPO, namelijk of de NPO kenbaar kan maken aan welke objectieve criteria, die voor alle producties binnen de publieke omroep gelden, dit getoetst kan worden. Met andere woorden, wat is de objectieve maatstaf en waar staat die beschreven? Waar baseert de NPO zich op wat betreft de conclusie dat ON! hier niet aan zou voldoen? Bovendien: hoe kan een programma dat zo hoog scoort in een waarderingsonderzoek van de NPO niet voldoen aan kwaliteitseisen en verhaalvormen die de NPO zelf stelt? ON! ontvangt graag een reactie van de NPO hierop.

Het is volgens ON! inderdaad noodzakelijk dat eerst wordt duidelijk gemaakt waar zij exact aan dient te voldoen alvorens haar extra eisen of criteria worden opgelegd. ON! moet nu

kennelijk zelf invullen wanneer een productie voldoet aan de eisen van aantrekkelijke verhaalvormen en vormgeving, terwijl er geen begin van onderbouwing is gegeven – noch door de NPO, noch door de NPO Ombudsman – wat dit exact inhoudt en wanneer een omroep hieraan voldoet.

Het is dus niet zo dat ON!, zoals de NPO in haar schrijven van 4 juli 2023 stelt, slechts aangeeft dat eerst bewezen moet worden dat zij hier niet aan voldoet. ON! wil enkel graag van de NPO horen *hoe* zij exact kan aangeven dat zij hier aan voldoet. Met andere woorden, wat de objectieve standaard is waaraan getoetst wordt. ON! is van mening dat als er eisen worden gesteld, namelijk eerst duidelijk gemaakt moet worden wat deze eisen precies zijn. Dat is wat betreft dit punt tot op heden helaas nog steeds niet gebeurt. De NPO volstaat enkel met de conclusie dat de opvatting van ON! op dit punt afwijkt van de gestelde voorwaarden en criteria (terwijl dus niet duidelijk is wat die voorwaarden en criteria zijn) en concludeert vervolgens dat ON! hier niet aan voldoet. ON! acht deze opstelling merkwaardig en niet constructief. Zij verzoekt de NPO alsnog een antwoord te geven op de door haar gestelde vragen.

2.5 Aantoonbaar uitvoeren van de aanbevelingen van de Ombudsman

Deze voorwaarde komt er, kort gezegd, op neer dat ON! schriftelijk toelicht hoe zij ervoor zorgt dat zij elk van de aanbevelingen van de Ombudsman opvolgt en blijft opvolgen. Voordat hieronder een overzicht wordt gepresenteerd van deze aanbevelingen, gaat ON! nu eerst in op de opmerkingen van de NPO hieromtrent in de mail van 4 juli 2023.

De NPO stelt ten onrechte dat ON! niet de aanbevelingen van de NPO Ombudsman maar haar eigen verbeterpunten als leidraad hanteert. Dit is onjuist. Zoals meermaals door ON! is aangegeven, onderschrijft zij de vergaande conclusies van de NPO Ombudsman niet, maar betekent dit niet dat zij de aanbevelingen van de NPO Ombudsman niet meeneemt om

haar producties te verbeteren. Hieruit blijkt expliciet dat de doorgevoerde verbeteringen (onder andere) gebaseerd zijn op de aanbevelingen van de NPO Ombudsman. Uiteraard voert ON! daarnaast ook op eigen initiatief verbeteringen door: ON! is een jonge omroep en werkt continu aan het verbeteren van haar producties. Zij spreekt met collega-journalisten in binnen- en buitenland, leest studiemateriaal en staat open voor goede suggesties van kijkers. Zoals aangegeven, verdient het volgens ON! daarom ook aanbeveling om de meest recente

producties van ON! te bekijken, qua presentatie en inhoud. Op deze manier kan volgens ON! een duidelijker beeld tot stand komen wat betreft de doorgevoerde verbeteringen dan op basis van schriftelijke rapportages.

Aangezien de NPO van mening is dat nog onduidelijk is hoe aan de verschillende aanbevelingen van de NPO Ombudsman wordt voldaan, volgt nu alsnog een overzicht van de doorgevoerde verbeteringen aan de hand van het overzicht van de aanbevelingen van de NPO Ombudsman. In algemene zin dient voorafgaand opgemerkt te worden dat veel van deze aanbevelingen, door de NPO in de reactie van 20 april 2023 voor het eerst in een duidelijk overzicht gepresenteerd, zo algemeen en onduidelijk zijn dat deze eerst door de NPO inhoudelijk zouden moeten worden ingevuld, toegelicht en verduidelijkt alvorens er überhaupt een mogelijkheid tot rapporteren op deze punten ontstaat. ON! heeft in dit kader in de derde rapportage van 31 mei 2023 dan ook een aantal verduidelijkende vragen gesteld aan de NPO, maar tot op heden helaas geen antwoord op ontvangen. In afwachting van dit antwoord wordt in hetgeen volgt gepoogd zo helder en volledig mogelijk te zijn, maar ON! hoopt op enige coulance vanuit de NPO te kunnen rekenen.

Ten eerste verwijst ON! hier wederom naar **bijlage 2** waarin enerzijds de doorgevoerde verbeteringen (aan de hand van de aanbevelingen van de NPO Ombudsman) worden opgesomd en waarin anderzijds inzicht wordt gegeven in de werkwijze van de redactie waarbij wordt stilgestaan bij de rol die de Journalistieke Code speelt in de totstandkoming van de producties van ON!. Hieronder volgt nu, punt voor punt, een uitwerking.

(1) Samenleving

Dit eerste criterium wordt door de NPO als volgt gedefinieerd: ‘de rol van de journalistiek voor de samenleving moet structureel centraal staan, de journalist en de journalistiek zijn een middel, geen doel, journalistieke redacties moeten hiervan doordrongen zijn’.

ON! is hier uiteraard van doordrongen. Zij is opgericht om het minderheidsgeluid te laten horen en hiermee om de journalistiek voor de samenleving structureel minder eenzijdig te laten zijn. De hoofdredacteur heeft veertig jaar ervaring in de journalistiek en is auteur van zestien boeken die het vak journalistiek in nagenoeg alle facetten belichten; meer dan alle NPO-hoofdredacteurs bij elkaar. Kan de NPO expliciet aangeven waar hij als eindverantwoordelijke wel, en de andere collega's niet, tekort is geschoten? Gesteld kan

worden dat ON! op dit punt verder niets door de NPO Ombudsman wordt verweten en dat de terminologie van deze aanbeveling onduidelijk is. ON! heeft de NPO in dat kader dan ook verduidelijkende vragen gesteld en verblijft tot op heden in afwachting wat betreft het antwoord hierop.

(2) Gemeenschappelijke normen en waarden

Dit criterium houdt, kortgezegd, in dat gemeenschappelijke normen (opgetekend in de Journalistieke Code) en gedeelde waarden (onder meer te vinden in missies en Mediawet) helder zijn en door redacties gedragen worden.

Gesteld kan worden dat er wat betreft de Journalistieke Code een (juridisch) verschil van interpretatie bestaat over wat bepaalde hierin gestelde eisen exact betekenen. Het gaat hier bijvoorbeeld om het onderscheid tussen feit en mening in de Journalistieke Code. Volgens ON! verdient het de voorkeur op dit punt een uitspraak van een onafhankelijke rechter af te wachten. Dit betekent echter niet dat ON! niet acht gebonden te zijn aan de NPO-Journalistieke Code of de internationale Code van Bordeaux en meer in algemene zin de Mediawet. ON! is juist zeer actief aan de slag gegaan met de implementatie van de eisen die de Journalistieke Code volgens haar stelt aan haar journalistieke producties. Dit komt uitgebreid aan de orde in **bijlage 2** waarnaar ON! hier voor de volledigheid verwijst.

Tot nu toe heeft de NPO het verschil van interpretatie wat betreft bepaalde in de Journalistieke Code gestelde eisen geduid als het in algemene zin afwijzen van de eisen die hierin aan journalistieke producties worden gesteld. Dat is, ON! benadrukt het nog maar eens, duidelijk niet het standpunt dat door ON! wordt ingenomen op dit punt.

(3) Meetlat

Deze aanbeveling ziet op de Journalistieke Code en hoe deze moet worden geïnterpreteerd. Onder (2) is al kort stilgestaan bij de Journalistieke Code en het verschil van interpretatie dat er op dit moment bestaat tussen ON! enerzijds en de NPO anderzijds. In de derde rapportage van 31 mei 2023 is hier al een en ander opgemerkt over opgemerkt. Zo is de Journalistieke Code op dit moment zeker niet ‘glashelder’ te noemen, hetgeen alleen al blijkt uit het verschil van interpretatie van de termen “feit” en “mening” dat er bestaat tussen de NPO en ON!. De vraag rijst dan ook *waar* ON! volgens de NPO precies aan zou moeten voldoen op dit punt. ON! heeft de NPO in de derde rapportage van 31 mei 2023 om toelichting hieromtrent

gevraagd, maar deze toelichting is tot op heden uitgebleven. In het schrijven van 4 juli 2023 is verduidelijking van dit punt wederom uitgebleven.

(4) Transparantie en achtergronden

Deze aanbeveling ziet ten eerste op de toegankelijkheid en bereikbaarheid van de journalistieke producties. ON! onderschrijft het belang hiervan ten volle. Alle uitzendingen van ON! zijn toegankelijk en bereikbaar via de televisie (iedere dinsdag en donderdag om 12:20 uur, NPO 1). Op de sociale media van ON! wordt voorafgaand aan iedere uitzending, zowel de avond van tevoren als 's ochtends voor de uitzending, aangekondigd dat de uitzending plaatsvindt. Tevens wordt in iedere uitzending gecommuniceerd dat de uitzendingen via NPO Start terug te kijken zijn. Tot slot zijn de uitzendingen sinds kort ook als podcast te beluisteren. Via sociale media worden enkele fragmenten uit de uitzendingen gedeeld om zo een groter publiek te bereiken en hiermee de toegankelijkheid alsook de bereikbaarheid te vergroten.

Tevens wordt onder deze aanbeveling gesteld dat transparantie geboden is over achtergronden en gemaakte afwegingen. In iedere uitzending wordt per item aandacht besteed aan de achtergrond van de totstandkoming: waarom is een item relevant? Waarom is het actueel? Waarom kiest ON! nu specifiek voor het bespreken hiervan? Eveneens wordt aangegeven waarom specifieke studiegasten, met specifieke en relevante expertise, zijn uitgenodigd in het programma. In de itemvideo's wordt hier ook aandacht aan besteed wanneer het gaat om geïnterviewde deskundigen, ondervraagde politici en voorbijgangers en gebruikte documentatie. Voor de volledigheid verwijst ON! hier graag naar de meest recente afleveringen van *Ongehoord Nieuws*.

(5) Transparantie en belangen

Wat betreft de belangen en betrokkenheid van bij ON! werkzame journalisten kan in algemene zin worden gesteld dat hun enkele belang het journalistieke belang is. Zij hechten hierbij specifiek belang aan het naar voren brengen van het perspectief van ON! op maatschappelijke zaken: de minderheidsopvatting. Aan dit doel heeft iedereen bij ON! zich geëngageerd en dit is duidelijk voor zowel de NPO als de leden en kijkers van de producties van ON!.

Naar aanleiding van het eerste rapport van de NPO-Ombudsman zijn duidelijke aanpassingen verricht op dit punt en wordt iedere studiogast duidelijk ‘ingebod’ en wordt uitgebreid aandacht besteed aan de specifieke achtergrond en relevantie op het onderwerp. Zo kan er voor de kijker geen onduidelijkheid op dit punt bestaan. Wanneer presentatoren of andere voor ON! werkzame personen vanuit hun eigen expertise commentaar geven op een maatschappelijke kwestie wordt dit eveneens duidelijk vermeld. Zo is bestuurslid Reinette Klever tevens oud-Eerste en Tweede Kamerlid voor de PVV, bestuursvoorzitter Arnold Karskens oorlogsverslaggever en presentatrice Raisa Blommestijn gepromoveerd rechtsfilosoof. Wanneer zij vanuit deze functie of expertise commentaar leveren op een maatschappelijk probleem wordt dit helder ‘ingebod’ zodat voor eenieder duidelijk is wat hun functie is en welke ‘pet’ zij op hebben.

ON! heeft de NPO om toelichting gevraagd wat betreft de volledigheid van de uitwerking van deze aanbeveling, maar hier tot op heden geen antwoord op mogen ontvangen.

(6) Onafhankelijk en onpartijdig

Deze aanbeveling ziet op het verschil tussen onafhankelijkheid en onpartijdigheid. Ten eerste wordt hierover gesteld dat er voor partijdigheid een plek is als het gaat om betrokkenheid bij maatschappelijke stromingen. Dit is onder (5) ook toegelicht: alle bij en voor ON! werkzame personen zijn op wat voor manier dan ook aanhanger van een minderheidsstandpunt of een, wat beschreven kan worden als, oppositiegeluid. Dit is voor de kijkers volstrekt duidelijk. Echter is niemand die voor of bij ON! werkt *afhankelijk* van het oppositiegeluid. Journalisten of ZZP-ers bekleden geen functie bij politieke partijen. De onafhankelijkheid is op dit punt goed gewaarborgd.

ON! heeft de NPO op dit punt in de derde rapportage van 31 mei 2023 verduidelijkende vragen gesteld aangezien er door de NPO vergaande – en niet onderbouwde – beschuldigingen zijn geuit wat betreft de onafhankelijkheid van voor en bij ON! werkzame personen. ON! heeft hierop tot op heden geen antwoord mogen ontvangen.

(7) Informatie wordt gecheckt en is betrouwbaar

ON! ziet het als belangrijke taak om het publiek van juiste en betrouwbare informatie te voorzien en wenst het verspreiden van mis- en desinformatie koste wat kost te voorkomen.

ON! heeft naar aanleiding van de rapporten van de NPO-Ombudsman op dit punt

aanpassingen doorgevoerd in haar werkwijze. Voor deze wijzigingen verwijst ON! graag naar **bijlage 2**. De samenwerking tussen verschillende redactieleden, het veelvuldig checken van elkaars werk en het aannemen van een ‘dedicated fact checker’ zijn hiervan enkele voorbeelden.

In algemene zin dient hierover wel te worden opgemerkt dat ON! het strikte onderscheid tussen (aantoonbaar) ‘juiste’ en ‘onjuiste’ informatie dat de NPO-Ombudsman hanteert niet onderschrijft. Opvallend is dat het minderheidsstandpunt door de NPO-Ombudsman veelvuldig als ‘aantoonbaar onjuist’ wordt weggezet, terwijl – na enig onderzoek – blijkt dat dit wel degelijk juist of in ieder geval niet aantoonbaar onjuist is. ON! verwijst voor de volledigheid wat betreft dit punt graag naar **bijlage 1** en wenst hier te benadrukken dat de vooringenomenheid jegens het minderheidsstandpunt binnen de NPO onwenselijk is. ‘Onjuiste informatie’ is niet hetzelfde als ‘onwenselijke informatie’.

(8) *Onderscheid feiten en meningen*

Uiteraard onderschrijft ON! het belang van een dergelijk onderscheid ten volle. Wat betreft de werkwijze van het checken van informatie en onderscheid tussen feiten en meningen verwijst ON! graag naar **bijlage 2**. Wel dient opgemerkt te worden dat deze aanbeveling ziet op een van de kernpunten van het juridisch conflict dat is ontstaan tussen ON! enerzijds en de NPO anderzijds waarover hierboven al een en ander aan de orde is gekomen en hetgeen hier voor de volledigheid nogmaals wordt herhaald.

ON! heeft een andere opvatting dan de NPO wat betreft het onderscheid tussen feit en mening en de mate waarin in een democratie en in een maatschappelijk debat democratische tolerantie betracht dient te worden ten aanzien van thema’s die maatschappelijke, politieke en wetenschappelijk aangelegenheden betreffen, zeker als het om minderheidsopvattingen gaat. ON! is van mening dat een dergelijk strikt onderscheid tussen feit en mening, zoals door de NPO en de NPO-Ombudsman worden gehanteerd, ondemocratisch en journalistiek onverantwoord is en heeft meermaals haar standpunt hieromtrent uiteengezet: ON! stelt zich op het standpunt dat er maar in een zeer beperkt aantal gevallen sprake zal zijn van een strikt *feit*: het gaat dan om categorieën van strikt wiskundige aard ($1+1=2$), en waarnemingen (‘er staan tien mensen op het plein’). Wanneer een uitspraak buiten deze categorieën valt, zal er al snel sprake zijn van een interpretatie of visie die een bepaalde bewering als feit bestempelt.

Juist in een democratie dient er veel ruimte te zijn om die visies op wat feiten zijn op elkaar te laten botsen zodat burgers hun eigen visie hierop kunnen ontwikkelen.

ON! heeft de NPO in de derde rapportage van 31 mei 2023 op dit punt wederom een aantal verduidelijkende vragen gesteld, maar hier tot op heden geen antwoord op mogen ontvangen. Tevens is ON! van mening dat een onafhankelijke rechter eerst een uitspraak dient te doen op dit punt alvorens op basis van verouderde en onjuiste voorbeelden (zie **bijlage 1**) nieuwe eisen aan ON! en haar producties worden gesteld.

(9) Fouten en correcties

ON! heeft inmiddels meerdere maatregelen getroffen om dit te realiseren, die zij ook heeft toegelicht in alle ingediende rapportages en worden herhaald in **bijlage 2**. Zo is er een ‘dedicated fact checker’ in dienst gekomen die informatie screent en onjuiste informatie van presentatoren of gasten, indien onverhoopt noodzakelijk, corrigeert. Hoewel ON! alles op alles zet om te voorkomen dat er onjuiste informatie in de uitzendingen naar voren wordt gebracht, wordt er in het geval dat dit toch per abuis gebeurt een melding van gemaakt op de Oeps-pagina op de website van ON! en volgt op diezelfde pagina een correctie. De NPO stelt in haar schrijven van 4 juli 2023 dat de Oeps-pagina slechts met de zoekfunctie kan worden gevonden. Dit is onjuist. Het is makkelijk te vinden op de hoofdpagina. Onder het kopje “communicatie” staat de Oeps-pagina (onder vermelding ‘Oeps’ tussen kopje Contact en boven kopje Klachten) opgenomen.

ON! heeft de NPO op dit punt een aantal verduidelijkende vragen gesteld en wacht op dit moment nog op de beantwoording hiervan.

(10) De rol van de presentator

In algemene zin kan worden opgemerkt dat alle presentatoren bij ON! de minderheidsstandpunten onderschrijven, niet betrokken zijn bij of afhankelijk zijn van andere organisaties en beschikken over competenties als doorvragen en onderscheiden van feiten en meningen. Er wordt continu gewerkt aan verbetering hiervan middels training en coaching, zoals blijkt uit **bijlage 2**.

ON! heeft de NPO in de derde rapportage van 31 mei 2023 verzocht om met een heldere, afgebakende standaard te komen voor alle bij de NPO werkzame presentatoren zodat voor haar duidelijk is waar aan voldaan moet worden – en op welke punten haar presentatoren

op dit moment nog niet voldoen. Dit lijkt, zeker gelet op het gegeven dat de NPO-Ombudsman in haar eerste rapport expliciet heeft aangegeven dat de aanbevelingen niet enkel gelden voor ON!, wenselijk. Het blijkt namelijk dat er ook bij andere omroepen vragen leven over de interpretatie van de rapporten van de NPO-Ombudsman. In dit kader kan bijvoorbeeld gewezen worden op een blog van EO-presentator Tijs van den Brink van 9 juni 2022, net na het verschijnen van het eerste rapport van de NPO-Ombudsman, waarin hij aangeeft dat de tekst van de NPO-Ombudsman wat betreft de rol van de presentator onduidelijk is.⁵

(11) *De positie van de redactie*

Deze aanbeveling bestaat feitelijk uit twee onderdelen: ten eerste het mogelijk maken van de hoogste kwaliteit. Dit wordt mogelijk door de werkwijze die ON! hanteert en die wordt toegelicht in **bijlage 2**. Hier wordt eveneens toegelicht dat het functioneren als team en elkaar helpen binnen ON! van het grootste belang is. Een veilig en gezond werkklimaat is van het allergrootste belang, eveneens als de onderlinge samenwerking met elkaar. Indien er toch problemen zijn, kan er een melding worden gemaakt bij de vertrouwenspersoon. Er zijn voldoende trainingen beschikbaar, zowel intern als extern, en medewerkers worden aangespoord hiervan gebruik te maken.

(12) *Journalistieke competenties*

ON! heeft op dit punt duidelijke veranderingen doorgevoerd. Hiervoor verwijst zij voor de volledigheid graag wederom naar **bijlage 2**. Het verdient de aanbeveling de meest recente uitzendingen van *Ongehoord Nieuws* te bekijken ter onderschrijving van dit punt. Wat betreft de eis van het specifieke vereiste van het onderscheid maken tussen feiten en meningen verwijst ON! voor de volledigheid naar hetgeen hierboven al aan de orde is gekomen.

ON! heeft de NPO op dit specifieke punten nog een aantal verduidelijkende vragen gesteld en verblijft nog in afwachting van het antwoord hier op.

(13) *Monitoring en sancties*

Uiteraard voldoet ON! hieraan. Er zijn haar door de toezichthouders en NPO-Ombudsman ook nooit verwijten gemaakt. Hieronder volgt desalniettemin een korte toelichting.

⁵ Zie <https://www.eo.nl/artikel/wat-is-npo-journalistiek>

Intern: gesteld kan worden dat dit binnen de redactie van ON! duidelijk is: na iedere uitzending wordt geëvalueerd en wordt, waar nodig, melding gemaakt op de Oeps-pagina. Wanneer er bij een specifiek lid van de redactie of een specifieke presentator sprake is van fouten wordt dit meegenomen in het functioneringsgesprek en bij het opstellen van de leerdoelen (zie **bijlage 1**). Indien iemand stelselmatig niet voldoet aan de normen die worden gesteld (bijvoorbeeld onder 12) wordt iemand overgeplaatst naar een andere functie of kan ontslag of niet verlenging van het arbeidscontract volgen.

Extern: wat betreft de monitoring en sancties vanuit de NPO en de NPO-Ombudsman bestaat er op dit moment nog veel onduidelijkheid. ON! heeft de NPO op dit punt een aantal verduidelijkende vragen gesteld en hoopt hierop snel een antwoord te ontvangen.

(14) *Eén ecosysteem, allen verantwoordelijk*

ON! onderschrijft dit punt uiteraard ten volle. Dat is mede de reden dat zij is opgericht: ON! functioneert als belangrijke aanvulling op het publieke omroepbestel (op ‘Hilversum’) en poogt op die manier bij te dragen aan een vollediger afspiegeling van de in de maatschappij levende opvattingen door de publieke omroep. Zij betreurt het dan ook dat het juist de andere omroepen en de NPO als geheel zijn die ON! en bij en voor haar werkzame personen continu in een kwaad daglicht stellen, sancties opleggen en zelfs zijn overgegaan tot het verzoek tot intrekken van de uitzendlicentie. ON! wil nog steeds graag samenwerken, maar het behoeft geen toelichting dat er helaas inmiddels een duidelijk verschil van mening en interpretatie is ontstaan tussen ON! enerzijds en de NPO anderzijds op enkele cruciale punten.

De NPO en de NPO Ombudsman opereren in de ogen van ON! niet op het benodigde *meta*-niveau door boven de tegengestelde partijen en visies te staan. Bij die *meta*-rol boven de partijen past meer de terughoudendheid die door de deugd der democratische tolerantie is geboden bij beoordelingen van uitspraken in programma’s. De NPO en NPO Ombudsman begeven zich op het infra-niveau, dus in de arena zelf van de strijdende visies en paradigma’s, en kiezen daarin lijkt het (waarschijnlijk vooral onbewust) partij voor bepaalde visies. Dat is echter iets dat democratisch gezien zoveel mogelijk aan individuen en de individuele omroepen is. ON! heeft de NPO op dit punt een aantal verduidelijkende vragen gesteld. De NPO en de NPO Ombudsman dienen echter de arena, het forum, te faciliteren waarin de maatschappelijk levende visies kunnen worden weerspiegeld vanuit alle kanten.

(15) *Samenhang*

Uiteraard voldoet ON! hieraan. Er zijn haar door de toezichhouders en NPO-Ombudsman ook nooit verwijten gemaakt. ON! is binnen het bestel, naast het leveren van journalistiek-kwalitatief hoogstaande producties, verantwoordelijk voor het vertegenwoordigen van het minderheidsgeluid. Uiteraard is ON! eveneens altijd bereikbaar, open en transparant over de door haar gemaakte keuzes en alle andere zaken onder deze aanbeveling worden genoemd – en waar deze relevant zijn voor ON!.

Vanuit de kant van ON! bestaan er wel een aantal vragen over de monitoring en sanctioneren vanuit de NPO, bijvoorbeeld over de grondslag van het aanleveren van dit document en de rapportages. ON! heeft deze vragen voorgelegd aan de NPO en wacht op dit moment nog op het antwoord op deze vragen.

(16) *De regels*

Iedereen die in dienst treedt bij de redactie van ON! of op andersoortige wijze werk doet voor de redactie van ON! krijgt het redactiestatuut,⁶ de interne gedragscode (**zie bijlage 3**) en de gedragscode integriteit van de NPO toegestuurd. Eenieder die een arbeidsovereenkomst met ON! aangaat, dient expliciet de gedragscode te ondertekenen en jaarlijks een compliance verklaring in te vullen (**bijlage 4**). Eenieder die op wat voor andere manier dan ook werkzaamheden voor ON! verricht, bijvoorbeeld als ZZP'er, dient de interne gedragscode (**zie bijlage 3**) te ondertekenen en de principes van de gedragscode integriteit van de NPO te onderschrijven.

De hoofdredacteur ziet toe op naleving van het redactiestatuut. De compliance officer ziet toe op de naleving van de gedragscode integriteit. Bij schending volgen passende consequenties die in de voornoemde documenten worden toegelicht en hiermee voorzienbaar zijn. Indien een medewerker problemen ervaart of zijn verhaal wil doen, kan hij of zij tevens contact worden opgenomen met de interne vertrouwenspersoon of bij het externe meldpunt Mores. Tot slot kan er nog melding worden gemaakt bij de Raad van Toezicht.

De vraag rijst overigens waarom ON! hierover aan de NPO dient te rapporteren aangezien het Commissariaat van de Media (CvdM) het bevoegde orgaan is dat toezicht houdt

⁶ Te raadplegen via: <https://ongehoordnederland.tv/redactiestatuut-2/>

op journalistiek handelen en integriteit.⁷ Er worden in dat kader door het CvdM twee brede onderzoeken binnen de Publieke Omroep verrichte, zijnde een onderzoek naar journalistiek handelen en redactionele onafhankelijkheid en een onderzoek naar integriteit en belangenverstrengeling. Het verdient volgens ON! de nadruk om deze onderzoeken af te wachten.

(17) *De wet en de waarden*

Deze aanbeveling bestaat feitelijk uit twee delen: (1) er mag in de (journalistieke) programma's geen ruimte zijn voor wat wettelijk strafbaar is (de NPO noemt specifiek haat zaaien, smaad, groepsbelediging en oproepen tot geweld) en (2) er is geen ruimte voor wat vanuit de missie van de publieke omroep als onwenselijk wordt geacht (bijvoorbeeld respectloosheid, bevooroordeeldheid, ondermijnen van de democratie).

Op het eerste punt is ON! nimmer een verwijt gemaakt. De omroep is nooit aangeklaagd of veroordeeld, dit in tegenstelling tot collega-omroepen als KRO-NCRV. ON! heeft meerdere juristen op de redactie werken die de inhoud op dit punt toetsen (zie **bijlage 2**). Overigens moet worden opgemerkt dat het CvdM expliciet heeft opgemerkt dat de beoordeling hiervan aan de strafrechter is. De achtergrond van deze uitspraak is een door de NPO ingediend verzoek tot handhaving bij het CvdM, waarbij specifiek werd gevraagd om handhaving wat betreft de uitzendingen van *Ongehoord Nieuws* van 10 mei 2022 en 15 september 2022.⁸ ON! heeft in haar eerdere rapportages al aangegeven dat het volgens haar zou passen om de eigenlijke toezichthouder op dit punt te volgen (zeker gezien aanbeveling 15 van de NPO-Ombudsman).

Wat betreft het tweede punt is ON! eveneens nooit een verwijt gemaakt. Uiteraard onderschrijft zij dit punt. Uit **bijlage 2** kan de werkwijze hieromtrent worden afgeleid.

⁷ <https://www.cvdm.nl/nieuws/commissariaat-start-drie-brede-onderzoeken-bij-de-npo-en-de-landelijke-publieke-omroepen/>

⁸ Zie <https://www.cvdm.nl/wp-content/uploads/2023/04/Besluit-handhavingsverzoek-NPO-ON.pdf>, overweging 42.

(18) *De wettelijke taken*

ON! onderschrijft uiteraard het belang van deze aanbeveling en er zijn haar op dit punt ook nooit verwijten gemaakt. Bij ON! leven echter wel een aantal vragen wat betreft de sancties en wie die oplegt, zoals ook onder aanbeveling 15 en 17 aan de orde is gesteld.

(19) *Criteria voor toe- en uittreden*

Dit lijkt niet specifiek op ON! van toepassing.

(20) *De werkgevers en wetgevers*

Uiteraard onderschrijft ON! dit punt volledig. De verantwoordelijkheid van de omroep en het waarborgen daarvan is al uitgebreid aan de orde gekomen. ON! zou graag extra waarborgen zien vanuit de NPO om te voorkomen dat excessen richting haar omroep en medewerkers in de toekomst plaatsvinden. ON! en de medewerkers van ON! wordt van alles aangewreven in de media en de politiek. Zo stelde D66-Tweede Kamerlid Tjeerd de Groot niet met ON! in gesprek te willen treden 'want het zijn fascistten'. Hij zei dit nota bene tegen Jonathan Krispijn, een Joodse ON!-verslaggever van kleur, die directe familieleden heeft verloren in de Holocaust. Dit incident staat niet op zichzelf: een andere ON!-verslaggever, Gabriël van den Bloemfontein, werd tijdens het interviewen op straat geconfronteerd met intimiderend gedrag, de presentatoren Arlette Adriani en Raisa Blommestijn zijn veelvuldig het mikpunt van allerlei aantijgingen en ook ON!-voorzitter Arnold Karskens moet het geregeld ontgelden in televisie- en radio uitzendingen van de publieke omroep. Zo noemde WNL-topman Bert Huijsjes hem op NPO Radio1 'een clown met een cirkelzaag'. Meerdere voor ON! werkzame personen hebben inmiddels zelfs te maken gekregen met ernstige (doods)bedreigingen waarvan ook aangifte is gedaan.

(21) *Voorbeeldgedrag*

Uiteraard onderschrijft ON! het belang hiervan. Voor de volledigheid kan wat betreft het onderschrijven van de spelregels en voorbeeldgedrag worden verwezen naar hetgeen hierboven aan de orde is gekomen. In de programma's van ON! wordt niet gevloekt en worden mensen of politici niet met varkens vergeleken, zoals bij de VPRO of BNNVARA.

Conclusie

ON! toont zich keer op keer bereid om de dialoog te zoeken met de NPO. Voornamelijk door het stellen van verduidelijkende vragen hoopt ON! tot een werkbare situatie te komen. Echter blijft het antwoord op deze vragen tot op heden uit of wordt het überhaupt stellen van deze vragen gezien als het niet bereid zijn aan de voorwaarden en criteria te voldoen of zelfs als niet bereid zijn tot samenwerking. ON! betreurt de opstelling van de NPO en blijft altijd bereid de patstelling die is ontstaan te verhelpen om zo de belangrijke publieke zaak te dienen.

Hoogachtend,

Arnold Karskens
Hoofdredacteur

Nootdorp, 31 juli 2023